

**NORGES
KYSTFISKARLAG**

Kystfiskarlagets Servicekontor AS

Org. nr. NO 988 147 877 MVA

Norges Kystfiskarlag: Uttalelse til NOU 2014:16 Sjømatindustrien

*Norges Kystfiskarlag har kun tatt for seg
Sjømatindustriutvalgets deler om villfiskdelen av norsk
sjømatnæring.*

Fiskernæringas (og andre næringers) samfunnsbærende aspekt

Da professor Ragnar Tveterås overleverte fiskerministeren Sjømatindustriutvalget sin innstilling i 16. desember 2014, NOU 2014:16, var den allerede omstridt på grunn av at delrapporter allerede var blitt kjent og diskutert.

Innstillinga går inn på en del tema som innbyr til diskusjon. Norges Kystfiskarlag har gått gjennom den med interesse, og vi konstaterer at det er en del temaer som tas opp som er både mangelfullt og/eller ensidig belyst. Dette vil vi komme tilbake til. Men aller først vil vi rette søkelyset mot den økonomiske tenkningen som innstillinga bærer preg av.

Ny tenkning

I Norge har fiskeriene vært en av de samfunnsbærende næringer i mange hundreår. Fiskeripolitikken som ble ført fra førkrigstiden frem til nå har gjort at fiskeriene har vært en av de viktigste kildene til å spre rikdom til mange i stedet for å samle den på få hender, og til å opprettholde virksomhet og liv i utallige lokalsamfunn langs hele kysten. En slik politikk er tuftet på en ide om at næring – virksomheter – er middel for at folk skal kunne få arbeid, mat, hus, utdanning og så videre. Som liberalismens grunnleger Adam Smith allerede på 1700-tallet påpekte i sin avhandling «Wealth of Nations», er det ikke den enkelte bedrifts oppgave å drive

grunnopplæring, bygge og vedlikeholde transportårer og så videre. Dette er oppgaver som et fellesskap tar seg av på vegne av bedriftene, som betaler fellesskapet for disse tjenestene. Det vil si staten (fellesskapet) og skatt (betalingen). Dette har vært den grunnleggende ide både i verdikonservativ og sosialdemokratisk tenkning.

I innstillingen ser man nå en ny type tenkning som løsriver næring og virksomhet fra den samfunnsbyggende og -bærende funksjonen:

Ei næring (fiskerinæringa) skal ikke lenger være middel for at folk skal ha arbeid, hus og mat, men først og fremst for å allokere fortjeneste i bedriften for å skape mest mulig utbytte for eierne. For at dette skal skje, må myndighetene (staten, fellesskapet) legge inn færrest mulig – helst ingen – forutsetninger – eller betingelser. Dette presiseres også i innstillingen (s.12): En politikk som legger få restriksjoner på struktur og produksjon i fiskeri, oppdrett og fiskeindustri vil derfor være mest effektiv over tid.

Tankegangen er at ved å stille færrest mulig krav til næringa og bedriftene, vil det skapes større merverdi i og med at bedriften øker inntjeningen og senker utgiftene.

Hvor denne merverdien blir av, problematiseres ikke. Bedriftens fortjeneste går ikke til å skape mer verdi i samfunnet (lokalsamfunnet, regionen, landet), men går heller til utbytte til aksjonærer som like gjerne sitter på den andre siden av kloden. Ei slik utvikling vil ikke skje over natta, men dersom næringa dereguleres, vil vi over tid få en slik utvikling. For å bøte på dette, har utvalgets medlemmer foreslått at næringen, bedriftene, skal betale en ressursrente til det norske samfunnet. Ingen har imidlertid regnet ut hvor stor en slik ressursrente bør være for å kompensere tapet av at overskuddskapital forblir i lokalsamfunnet (det norske samfunnet) og skaper ytterligere merverdi gjennom tilleggsaktivitet.

Norges Kystfiskarlag frykter at en slik kompensasjon vil bli så stor at det rett og slett ikke blir interessant å drive fiskeindustri!

Alvorlig brudd

Slik nyliberalistisk tenkemåte er etter Norges Kystfiskarlag sin oppfatning alt for enkel og vil i praksis si at næringer – i denne sammenheng fiskerinæringa - skal skape mest mulig rikdom for færrest mulig – og ikke bidra til vekst og trygghet i kystsamfunnene og det norske samfunnet.

Det vil bety et så stort brudd med både sosialdemokratiske og verdikonservative verdier og tenkemåter at det ikke er tilstrekkelig med avgjørelse i departement eller regjering.

Sjømatnæringa vil i fremtida være en av Norges hovednæringer. Allerede nå representerer den en eksportverdi på ca 70 milliarder årlig, og dersom vi forvalter den skikkelig kan vi antagelig doble dette. Det er derfor etter Norges Kystfiskarlags syn viktig at vi stiller oss slik at denne verdien kommer det norske samfunnet - de norske kystsamfunnene - til gode heller enn svenske og hollandske pensjonsfond.

Skandinavia og Norge er ute i verden kjent for det samfunnsøkonomene og statsviterne kaller den nordiske modellen. Den kjennetegnes som et solidarisk spleiselag om en omfattende velferdsstat, som sikrer alle velferd, omsorg, helse og utdanning. Jevn inntektsfordeling og et skattenivå som sikrer fordeling av ressurser slik at vi blir i stand til å ta oss av fellesoppgavene. Dette er en modell som andre land i verden misunner oss, studerer og ønsker å implementere hos seg selv.

Hvorfor skal vi forlate en samfunnmodell som alle misunner oss, til fordel for en modell som andre land vil bort fra?

Når vi tar opp dette, er det fordi at vi mener at fiskeripolitikk ved siden av å forvalte fiskeressursene også skal forvalte det *samfunnsbærende* aspektet ved næringa og at Tvetveterås-utvalget sin økonomiske modell er samfunnsmessig forkastelig.

Dersom norsk fiskerinæring skal strippest for samfunnsmessige forpliktelser, er dette et så stort brudd med dagens politikk og folks forventninger at dette ikke kan avgjøres av departement og regjering alene, men må i så fall stortingsbehandles.

Utvalgets tolkning av mandatet

Med utgangspunkt i målsetningen om at Norge skal være verdens fremste sjømatnasjon oppnevnte daværende fiskeriminister Lisbeth Berg-Hansen i mars 2013 det offentlige utvalget som skulle gjennomgå *sjømatindustriens* rammevilkår. I mandatet ble sjømatindustrien definert som den delen av verdikjeden *som begynner når råstoffet kommer på kaikanten/opp fra merd og frem til videreforedler eller sluttforbruker, i Norge eller utlandet*. Herunder skulle man blant annet se nærmere på tema som råstoffkvalitet, bedre utnyttelse av råstoff, automatisering/teknologiutvikling, markedsretting, produktutvikling og salg.

Etter valget i 2013 godkjente fiskeriminister Elisabeth Aspaker en vesentlig endring av utvalgets mandat. Utvalget skulle studere lønnsomheten gjennom *hele verdikjeden* i fiskerisektoren. Med andre ord skulle man se på fiskeri og oppdrett, og hvordan lønnsomheten og verdiskapningen kunne økes også her.

Velkommen – og beklagelig

I utgangspunktet ønsket Norges Kystfiskarlag en grundig utredning av hele verdikjeden velkommen, og vi er også av den oppfatning at sjømat- og hvitfisknæringen har forbedringspotensiale når det gjelder lønnsomhet. La det ikke være tvil om det. Vi kommer i dette høringssvaret blant annet inn på hvilke tiltak vi mener kan øke lønnsomheten i fangst- og foredlingsleddet, og håper departementet vil merke seg disse ettersom det ikke har blitt omtalt nevneverdig i rapporten.

Norges Kystfiskarlag mener det er beklagelig at utredningen som i utgangspunktet skulle komme med gode forslag og tiltak i industrien som kan føre til betydelig verdiøkning av norsk sjømat, i stedet ble omgjort til en debatt om fiskernes grunnleggende rettigheter, nemlig deltakerlov og fiskesalgslagslov - forøvrig lover som oppleves som velfungerende i store deler av næringen, om man tar utgangspunkt i de debatter som har florert i pressen i kjølvannet av overrekkelsen av rapporten.

Etter vår mening er det ikke omtolkningen av utvalgets mandat i seg selv det største problemet. Hovedproblemet ligger i *innfallsvinkelen* man har lagt til grunn når man gikk i gang med dette

viktige arbeidet. Utvalget har kategorisk vurdert lønnsomheten i de villfiskrelaterte rammebetingelsene ut i fra synspunkter til enkelte aktører i industrien, uten at utvalget har undersøkt nærmere om dette er en generell holdning i hele hvitfiskindustrien, og hvorvidt beskrivelsen stemmer eller om det bare er syensing og syt.

Norges Kystfiskarlag er av den oppfatning at deler av industrien legger ned mer arbeid i å holde prisen til fisker nede for å skaffe seg driftsmargin, enn å sørge for produktutvikling og markedsarbeid for å øke fortjenesten. Det er merkelig at ikke utvalget har befattet seg med slike spørsmål, all den stund de har hatt nær kontakt med forskermiljø (Nofima) som har påpekt nettopp dette.

Dette ekstremt skjeve utgangspunktet gjør at vi er svært kritiske til de analysene og vurderingene som er blitt gjort, og gjør at vi har liten tillit til det arbeidet som er lagt til grunn.

Vi vil ellers bemerke at deler av utvalgets arbeid er mangelfullt. Dette gjelder flere av punktene som står beskrevet i utvalgets mandat, og da særlig i forhold til vurderingen av regionale virkninger. Ettersom en utvidelse av mandatet ble foretatt etter ønske fra utvalget selv, finner vi det paradoksalt at det samtidig fra utvalgets side presiseres at man av ressurs hensyn har måttet begrense seg til et utvalgt sett elementer i diskusjonen av de villfiskrelaterte rammebetingelsene.

Vertikal integrering og norsk fiskerilovgivning

Sjømatindustriutvalget legger som en forutsetning at for å øke fortjenesten på norsk sjømat, må industrien få anledning til å kontrollere fangstleddet – altså muligheter for vertikal integrering. Altså går man her inn for en forandring av det norske systemet og lovgiving på feltet som noen – og bare NOEN – aktører i næringen har vært talsmenn for av forskjellige årsaker.

Utvalget har imidlertid ikke tatt seg umaken med å kikke disse påstandene nærmere etter i sømmene for å se om de er riktig eller ikke. Man fører ingen argumentasjon for at landindustrien vil oppnå bedre lønnsomhet ved å eie eller ha majoritets eierskap i deler av fiskeflåten. Island trekkes riktignok frem av utvalget som et «godt» eksempel på hvordan vertikal integrering har lønt seg der. Det islandske eksemplet viser tvert i mot hvorfor vi IKKE bør gå inn for utvalgets forslag om eierstruktur.

Aker Seafood AS hadde klart å frigjøre seg fra leveringsplikt og aktivitetskrav. Likevel splitter de sin integrerte bedrift i et rent trålrederi – Havfisk AS – og et foredlingskonsern – Norway Seafood – for å oppnå bedre fortjeneste. Hvorfor - problematiseres ikke i innstillinga.

Hvorfor argumenter da Tveterås-utvalget for at bedriftene skal ha anledning til eierskap i fiskeflåten for å øke verdiskapningen, når det i realiteten ikke fører til annen effekt enn at fortjenesten i flåten bare blir flyttet fra en eiergruppe til en annen?

Hvilket ærend?

Deler av landindustrien har i en tid argumentert for dette. Kan det være at Tveterås-utvalget har gått i den fellen at de ser bort fra egne funn for å tilfredsstille disse industrirepresentantene?

Det er mange – også i industrien – argumenterer mot en slik eierflytting.

Daglig leder i Båtsfjordbruket, Frank Kristiansen, mener at forslaget fra Tveterås-utvalget er en dårlig idé. «– Man har jo ikke lykkes med det samspillet som burde være slik at fisken blir levert til rett tid. Trålerflåten som tidligere var knyttet til landanlegg i Finnmark har satset mer på fryst fisk. De vil maksimere sin profitt på denne måtene, og dermed havner ikke dette råstoffet på landanleggene, sier han». (NRK).

Mens Båtsfjordbruket er et av få gjenværende anlegg som fremdeles driver med filétproduksjon, ser det ikke ut til at utvalget har vært særlig interessert i hvordan denne bedriften klarer det,. Hvorfor har ikke utvalget sjekka ut hva denne bedriften gjør som andre ikke makter?

Slike undersøkelser blant bedriftene er en gjennomgående mangel i utredninga; de kunne gjort NOUen interessant og relevant (NOUens tittel er jo Sjømatindustrien).

Naivitet

Utvalget har faktisk merket seg at det i trålerflåten er fartøyer som produserer og fryser ombord, og selger sine produkter direkte ute i markedet uten å gå veien om landanlegg i Norge. Men utvalget problematiserer ikke dette, dette er blant annet snakk om trålere som er eller har vært industrieid. Hvorfor har eierne gjort slike valg? Er det grunn til å tro at dersom flere fiskerettigheter tilfaller industrien vil man velge annerledes? Er det grunn til å tro at norsk fisk vil være med å øke verdiskapning andre steder enn i Norge?

Utvalget tar ikke opp slike problemstillinger, selv om de i sin iver etter å strippe næringa for samfunnsansvar og rammebetingelser, foreslår å avskaffe deltakerloven og salgslagsloven.

Norges Kystfiskarlag støtter utvalgsmedlem Trygve Myrvangs dissens, hvor han gjør greie for hvorfor dette er en dårlig idé, og ønsker å utdype:

Dersom aktivitetskravet i deltakerloven faller bort, og industri og fiskere skal likestilles som eiere og rettighetshavere til fiskeressurser og kvoter, gir vi fra oss muligheter til å videreføre nasjonalitetskravet som innebærer at norske fiskeressurser skal eies av aktive fiskere.

Det norske synet og praksis om at fiskerettigheter tilligger folket og fellesskapet, har gitt aksept i EØS og sikret nasjonal råderett over fiskeressurser. Bortfall av aktivitetskravet betyr at sjømatindustrien og børsnoterte selskaper kan eie båter og kvoterettigheter.

Vi påstår ikke at utenlandske interesser vil overta over natten eller over et år eller to. Men vi ser allerede at bedrifter og eiere som har fiskerettigheter har splitta industri og flåte for å oppnå bedre fortjeneste på fangst ved å selge den direkte i markedet. Denne muligheten for god avkastning og utbytte har allerede internasjonale investorer oppfattet. Blant annet er stor del av britisk fiskeflåte nå eid av investorinteresser, mens britiske fiskere blir skviset ut. Store deler av de engelske og skotske kvotene tas av denne internasjonale flåten og føres direkte til markedet i fastlands- Europa, mens britiske fiskere føler at de skvises ut.

Å tro at en slik utvikling ikke vil ramme oss om det blir lagt til rette for det, er i beste fall naivt.

Fiskeriministeren har bestilt og fått en juridisk betenkning av professor Finn Arnesen ved Universitetet i Oslo, og på bakgrunn av denne avviser at rettigheter vil kunne forsvinne ut av landet.

Men dessverre er det slik at vi fremdeles har en EØS-avtale som regulerer hva vi har anledning til her landet. Og det er ikke slik at vi kan hindre kapitalflyt i en enkelt næring. Når fiskerettigheter først kommer på børs, blir de gjenstand for internasjonal interesse. Da

vil ESA neppe godta at Norge opptre annerledes i dette spørsmålet enn for eksempel Storbritannia.

Råderett

Det bør ikke være tvil om at Norges Kystfiskarlag på sterkeste fraråder å endre det lovverket som regulerer hvordan fiskeressursene i Norge skal forvaltes: Havressursloven, deltakerloven og salgslagsloven.

Dette lovverket gir det norske folk gjennom Storting og regjering råderett over egne ressurser. Ei liberalisering av dette lovverket, slik flertallet i utvalget anbefaler, vil på sikt føre til at det først og fremst er interessene til aksjonærene, altså størst mulig utbytte av minst mulig kapitalinnsats som blir målet. De mener at samfunnet kan kreve at det betales en årlig ressursrente som betaling for rettighetene. Denne ressursrenta skal kompensere bortfallet av den kapitalstrømmen som dagens fiskerinæring sender gjennom lokalsamfunnene.

Problemet er at ressursrente aldri kan bli så stor at den betaler de sosiale og samfunnsmessige kostnadene nedbygging av lokalsamfunnene vil medføre. I så fall vil den bli så stor at fiskeriene ikke vil være interessant for børskapitalen, som jo krever god avkastning. Dermed er vi like langt - og har bygd ned uten å få noe som helst igjen for det. Dette er selvfølgelig ikke Norges Kystfiskarlag med på!

Utviklingen i flåte og fiskeindustri; innovasjon produktutvikling og teknologi

"Norsk sjømatindustri best mulighet for å være internasjonalt konkurransedyktig ligger i nærhet til produktive farvann som kan fremskaffe store mengder råstoff av høy kvalitet, samt videreutvikling av vår kunnskap om å utnytte dette råstoffet på en måte som vanskelig kan kopieres av våre konkurrentland" (NOU, 2014:16, s. 13).

Rapporten fastslår at inntjeningen er for lav i den norske hvitfiskeindustrien. Det er bare klippfisk og tørrfisk som har gitt økonomisk avkastning i nærheten eller over 10 pst. over tid, og som man av denne grunn anser som lønnsom. Den delen av industrien som produserer filet av hvitfisk har i lengre tid slitt med dårlig lønnsomhet, hvilket også illustreres ved det faktum at antallet filetfabrikker har blitt redusert fra hundre til bare et titalls siden 1970. Selv om fileindustrien som helhet sliter med ulønnsomhet, er spredningen i resultatene stor mellom bedriftene (Nofima: Nilssen et al., 2013:1).

I stedet for å gå i dybden og studere hva som kan forklare den negative lønnsomheten i fileindustrien, og likeså se nærmere på hva som kjennetegner de bedriftene som har klart å drive lønnsomt, dveler ikke utvalgets medlemmer nevneverdig rundt dette. Norges Kystfiskarlag utelukker ikke at organiseringen av verdikjeden kan ha betydning for lønnsomhet og verdiskaping i sjømatnæringen, men å presentere dette som den største utfordringen næringen har uten å vise til

materiale og konkrete eksempler som kan underbygge en slik påstand, er etter vår mening en så grov feil at det svekker rapportens troverdighet.

Norges Kystfiskarlag vil påstå at forslagene til tiltak rundt organisering av verdikjeden for villfiskrelaterte rammebetingelser i beste fall kan omtales som synsing.

Siden rapporten ikke gir leseren kunnskap om hvordan det står til med hverken fangst- eller foredlingsleddet i Norge, mener vi at det er vesentlig å gjøre offentligheten kjent med dette i et forsøk på å få debatten omkring sjømatindustriens rammevilkår bort fra det blindsporet utvalget har ført debatten inn i.

Tilgang til og kvalitet på råstoff

Tilgangen på råstoff er en forutsetning for å kunne drive lønnsom fiskeindustri. Av naturgitte årsaker som fiskens vandringsmønster, størrelse og biologiske svingninger i kvalitet, faktorer som tvinger fram en sesongbasert logikk som gir økonomiske utfordringer for bedriftene i filetindustrien (Nofima: Nilssen et al. 2014:4). Tilgangen til råstoff er den faktoren som gjennomgående nevnes som det største hinderet for at industrien kan bli lønnsom. Majoriteten av utvalgets medlemmer mener derfor at man ved å gi bedrifter kvoterettigheter og råstofftilgang vil øke næringens lønnsomhet. De viser til at "kvalitet er ofte vanskelig å måle, og at det i slike tilfeller *kan* være nyttig å kontrollere råstofftilførselen -Vertikal integrasjon vil være å foretrekke" (NOU, 2014:16, s.63). Hvor har man dette fra? Etter vårt syn er dette en logisk feilslutning uten sidestykke.

Det fremstår som et mysterium at man ikke har tatt for seg andre variabler i sin søken etter å finne ut hva som kan bidra til økt lønnsomhet og verdiskaping i sjømatindustrien.

Det er langt på vei fastslått at råstoffkvalitet er det fortrinnet Norge må dyrke for å kunne være internasjonalt konkurransedyktig, og vi mener derfor det er katastrofalt at denne faktoren er utelatt fra rapporten. Kvalitet har ikke inngått som en faktor i utvalgets forståelse av begrepet "konkurransesevne". Det presiseres riktignok at "*næringen må kunne tilby (1) sine kunder konkurransedyktige priser, kvaliteter og andre betingelser*". Kvalitetsfaktoren er rett og slett blitt utelatt.

Både NOFIMA og SINTEF har skrevet flere rapporter som ser nærmere på lønnsomheten i filetindustrien, og funnene viser blant annet at det er vesentlig høyere lønnsomhet blant de bedriftene som har den høyeste andelen ferskt kvalitetsråstoff enn de som bruker frossen fisk (Nofima, 2014). Dette fastslår også Sjømatindustriutvalgets rapport, uten at dette diskuteres ytterligere. Selv om produksjon mot ferske produkter gir best lønnsomhet, selges fortsatt en betydelig del av produksjonen fryst (NOU, 2014:16, s. 38). Store deler av verdiskapningen som kunne kommet Norge til gode, skjer altså i utlandet.

Mengde foran kvalitet

Selv om man skulle tro at teknologisk framsteg i fangstleddet har hatt en positiv påvirkning når det kommer til kvalitet, viser rapporter utarbeidet av Nofima at kvaliteten på råstoffet i kystflåten har blitt dårligere. På grunn av den økte fiskekapasiteten i som følge av modernisering av flåten, behandler en fisker i dag fire ganger mer fisk ombord i båten enn for bare ti år siden. Nofima (Heide & Henriksen, 2013) har flere ganger påpekt at det er et enormt potensiale til forbedringer når det kommer til råstoffkvalitet for hvitfisk. Råstoff-feil som dårlig utblødning, blodsprenning, feil sløyning og filetspalting reduserer andelen av produksjonen som kan bli til fersk ryggfilet. Med slike

feil blir gjennomsnittsprisen for fileten mindre. Råstoff med feil krever også mer arbeid i produksjonen og øker dermed arbeidskraftkostnadene per kilo, og det på en filet som i utgangspunktet vil gi mindre verdi enn en feilfri filet (Nofima: Bendiksen, 2013). Årsaken til de store variasjonene i kvalitet er sammensatte, men det er rimelig å anta at en medvirkende årsak er den struktureringen som har funnet sted i kystflåten i den senere tid. Dette har ført til at fangsteffektivitet prioriteres foran kvalitet. Fartøyenes utrusting og fiskernes holdninger til kvalitet har også stor betydning for råstoffkvaliteten (Nofima; Heide & Henriksen, 2013:1).

Det er etter vår mening ingen grunn til å tro at kvaliteten på råstoffet skal bli bedre ved å gi kvoteadgang til industrien. Utfordringen er nok mer kompleks enn som så, og Norges Kystfiskarlag vil gjøre sitt for å bidra i en debatt omkring og arbeid med kvalitet. Holdninger og behandling av fisk ombord i farøy og på bedriftene er noe av det som må til for å forbedre den gjennomgående kvaliteten på norsk sjømat, og dette er et tema som fangstleddet har tatt alvorlig siden begynnelsen av 1990-tallet (Norges Råfisklags kvalitetsarbeid).

Ødeleggende

Da han presenterte innstillinga, understreket professor Ragnar Tveterås at Fiskeindustriutvalget har sett på rammevilkårene til fiskeindustrien. Det vil si de vilkår samfunnet setter for industrien. Men innstillinga mangler en diskusjon om hvordan aktørene - også industrien - forvalter den tilliten de har. Utnytter industrien det potensialet som ligger der, eller er det mer å hente?

Med ca 5 prosent av hvitfiskomsetninga i verden, bør vi sammen kunne oppnå at denne andelen er den best betalte fisken, og den standarden alle andre nasjoner må streve med å oppnå. Da kan vi få igjen betydelig økt pris for hver kilo fisk vi selger, til glede for både industri og flåte.

I dag er vi dessverre ikke der, det sendes såpass mye fisk av ringere kvalitet at det trekker prisen på norsk fisk ned. Vi har stelt oss slik at kjøperne ute i verden ikke vil betale optimalt for norsk fisk, De vet at de kan få topp kvalitet, men de vet også at de kan risikere å få ringere kvalitet.

Slik er det blitt fordi enkelte og store kjøpere og eksportører produserer store kvanta fisk som ikke har toppkvalitet, og i noen (men heldigvis få) tilfelle ringe kvalitet. Forretningsideen synes å være at nok mange kilo med liten fortjeneste pr kg gir likevel brukbar fortjenestemargin.

En slik holdning er ødeleggende ikke bare for disse bedriftene selv, men for hele den norske næringa. De ødelegger for de produsentene og eksportørene som prøver å øke fortjenesten ved å produsere topp kvalitet. Her har vi et enormt potensiale for forbedringer. Det er etter Norges Kystfiskarlags mening at det er på dette området vi må ta skikkelig tak, og på kvalitetsområdet må industri og flåte jobbe sammen for å best mulig resultat. Dette er noe som Norges Råfisklag har arbeidet med siden tidlig på 1990-tallet, men som store deler av industrien ikke har tatt like alvorlig. Likeledes synes det som om store deler av industrien ikke har hatt fokus på produktutvikling for moderne forbrukere, for eksempel i store eksportland som Portugal og Brasil. Eksempelvis har Sjømatrådet meldt om endring i forbrukeradferden når det gjelder klippfisk i Brasil, mens norske eksportører opptrer som en slik endring ikke har skjedd.

Lite konkret

Utvalget har ikke befattet seg godt nok med slike problemstillinger. Dermed har en viktige innsatsfaktorer for forbedret økonomi i næringa ikke fått nok plass i utredninga. Man er alt for opphengt i at «aktørene (er) stilt overfor ulike rammebetingelser som setter begrensinger for deres handlingsrom – og har betydning for lønnsomhet.» Riktignok sier utvalget en del om innovasjon og teknologiutvikling. Norges Kystfiskarlag kan slutte seg til innstillingas avsnitt om innovasjon. Men

utvalget har ikke gått næringa etter i sømmene slik at man kan peke på hvor svakhetene finnes og dermed foreslå hva man skal gjøre med dem. Industrien har forsømt seg på dette området, med noen hederlige unntak, men det er ingen tvil om at dette er et av områdene industrien kan hente inn store verdier.

Norges Kystfiskarlag har imidlertid merket seg at industrien og dens organisasjoner velger å bruke energi og arbeidskapasitet til holde prisene til fisker lavest mulig, og argumentere og å drive lobbying for å frata salgslagene forhandlingsmakt, for på den måten å øke sin fortjenestemargin. Hadde man istedet brukt energien på å kvalitetsarbeid, produktutvikling og markedsarbeid (ikke bare markedsføring), kunne man økt verdiskapningen i så stor grad at alle ledd i næringen kunne nyte godt av det. Hvorfor berører ikke Tvetveterås-utvalget slike forhold?

Utviklingen i flåte- og fangstledd

En faktor som har med innovasjon å gjøre er teknologi. Den norske fiskeflåten har gjennomgått en teknologisk revolusjon i de senere år. At fiskeflåten gjennomgående har vært i stand til å henge med i den store utviklingen som har funnet sted, gjør at Norge har en effektiv og moderne fiskeflåte som har de beste forutsetninger for å levere sjømatprodukter av ypperste kvalitet.

Utviklingen i fiskeindustrien

Derimot er det et godt stykke igjen til vi når potensialet vårt i landindustrien. Utvalget sier at "Fiskeindustrien må sammen med leverandører og forskningsmiljøer utvikle nye teknologiske løsninger og prosesser som gjør at den kan overvinne norske kostnadsulempe, samt skape større verdier av råstoffet." (NOU 2014:16, s. 13).

Man følger opp med en del generelle forslag til tiltak som alle kan være enige i, også Norges Kystfiskarlag. Nå er det slik at store deler av landanleggene ikke har fulgt med i den smule innvasjon og nyskaping som tross alt har foregått, mens andre har vært dyktige og implementert nyvinninger og ny teknologi. Man konstaterer at det er dårlig inntjening i filétindustrien og at de fleste filétbedrifter har gitt opp, men har ikke gått inn på hvorfor det er slik, og hvorfor eksempelvis filétbedriften Båtsfjordbruket kan drive år etter år. Kan man lære av Båtsfjordbrukets erfaringer og produksjonsmetodikk?

De siste årene har to norske konsern engasjert seg i ny filéteknologi, som riktignok vil bety færre arbeidsplasser i bedriften, men som kan bety økt virksomhet i den lokale kystflåten og leverandørnæringer om denne teknologien blir godt tilgjengelig.

Dette er problemstillinger som utvalget ikke har gått inn i, til tross for utvalgets mandat og navn.

Altså: Kan man i samarbeid mellom bedriftene, næringsaktørene og virkemiddelapparatet forsere dette arbeidet slik at næringen snarest mulig får glede av den merverdien slike tiltak vil bidra til?

La oss få slippe:

Strukturering i den minste flåten for tredje gang

Norges Kystfiskarlag ser at Fiskeindustriutvalget foreslår strukturering av den minste flåtegruppen,

og konstaterer at vi for tredje gang på like mange år får denne saken til uttalelse. Vi har avvist slik strukturering tidligere, og gjør det nå. Flåtegruppen det her er snakk om, har også avvist forslaget. Kystfiskarlaget er sterkt imot at man samler kvotegrunnlag til den minste flåten som hjemmelskvoter til store fartøyer, fordi dette undergraver funksjonen den minste flåten har som råstoffleverandører til lokale bedrifter og samfunn.

Utglidning

Vi vil sitere fra vår siste uttalelse (3.juli 2014):

«Norges Kystfiskarlag ser at gjennom departementenes forslag om å innføre strukturvotegrupper for fartøyer med *hjemmelslengde* under 11 meter i lukket gruppe (under 13 meter i kystmakrellgruppen) vil en strukturering gi eiere av større fartøyer tilgang på kvoter under 11 meter for å øke sitt kvotegrunnlag. Norges Kystfiskarlag frykter derfor at det største presset for strukturering i flåten med hjemmelslengde under 11 meter kommer fra eiere av større fartøyer som ønsker tilgang på «billige» strukturkvoter under 11 meter. Dette er en bekymring som vi ser at bl.a Finnmark Høyre deler når de har gått i mot innføring av strukturering under 11 meter. Allerede har 13% av fartøyene som har kvoten sin fra gruppen under 11 meter, en faktisk lengde på over 11 meter. Denne utglidningen som vi ser hele veien oppover fartøystigen mener Norges Kystfiskarlag det er viktig å få snørt igjen, uavhengig av innføring av en strukturordning i gruppen under 11 meter.

Det viktigste av alt er at dette er et tiltak som ikke etterspørres av de mest berørte aktørene i næringa; eiere av fartøyer med faktisk lengde under 11 meter. Det største presset for strukturering i flåten med hjemmelslengde under 11 meter anses derimot å komme fra eiere av større fartøyer som ønsker tilgang på kvoter under 11 meter, og fra et begrenset antall fartøyeiere som har valgt å anskaffe flere fartøyer som en investering i forventning om en kommende strukturkvotegrupper. Landsmøtet i Norges Kystfiskarlag sier nei og årsmøtet i Nordland Fylkes Fiskarlag har sagt nei til strukturvotegrupper for fartøyer med hjemmelslengde under 11 meter. Samlet representerer vi et tyngdepunkt av de berørte fartøyerene. Samtidig har et flertall av fylkesfiskarlagene i Norges Fiskarlag og sentrale kjøperorganisasjoner signalisert at de går i mot høringsforslaget. Også Nordland Fylkeskommune, Sametinget m.fl har gått i mot.

Det er bare et år siden Stortinget sist sa nei til strukturering for fartøyer under 11 meter. Når landsmøtet i FRP og Finnmark Høyre nå har sagt nei viser det at det hverken er politisk flertall innad i regjeringen eller støtte i næringen for et slikt tiltak. Det må få den konsekvensen at forslaget om å innføre en strukturvotegrupper for fartøyer med hjemmelslengde under 11 meter legges bort for godt.»

Norges Kystfiskarlag ser at fiskeridirektøren støtter et slikt forslag, med henvisning til at vi trenger å fornye den minste flåten, og at det bør skje gjennom strukturering gjennom kjøp og slag av kvoter.

Vi mener at vi vil få en fornyings- og struktureringseffekt likevel, fordi avgangen fra fiskere i flåtegruppen under 12 meter vil være større enn rekrutteringen i nær fremtid. Vi har mange flere fiskere som står foran pensjonering, enn vi har rekrutter som er klar til å overta. Norges Kystfiskarlag vil rå direktorat og departement til å holde igjen med å godta at større fartøyer erverver kvoter fra denne flåtegruppen til hjemmelskvoter. Med den reduserte rekrutteringen i forhold til avgangen av fiskere i gruppen, vil vi kunne øke fartøyskvotene tilsvarende.

Dersom vi kan holde på en slik innretning for strukturering, vil den antageligvis gå fortere, fordi unge fiskere som vil satse kan bruke midlene de ellers måtte bruke til kvotekjøp til å utstyre fartøyene med toppkvalitets utstyr .